

אמנות

רותי דירקטור

מתוך סרט וידיאו של גבי קלזנר. איך נראה אמן בפעולה?

הקסם הזה, שאין לו הסבר

אילת זהר ממלאת את גלריה פאר בריח ובצבעי תפוזים, אבל דווקא גבי קלזנר, שמציג את האמן כביצועיטט, ומיכל בקי, שמציירת דימויים אפורים, מצליחים להניע ולהרטיט

בה שונים, משהו בדומה לארומה של שוק. הייתי זקוקה לכתם כתום ומי רוכזו של אנרגיה על הדף הזה, לפני המעבר למיכל בקי.

אפור

התערוכה של מיכל בקי, שאצרה נורית דוד, היא בייחוד אפורת. אפור כמיין לא צבע, או הכי פחות צבע. זה הרבר האקוויבלנטי לציור שלה, ציור על נייר שנרמה הכי נטו שציור יכול להיות, ציור אנפלאגר, מנותק מכל

מה"איך עושים ציור" או "איך נראה אמן בפעולה", בסופו של דבר, מתוך ההנמכה והריקון, שב ונוצר הקסם של מעשה האמנות, כמו דבר מה שאין לו הסבר.

בדרך למטה, מהקומה השנייה של הגלריה החוצה, עוברים שוב ליד הציור הכחול-סגול. שוב הוא עושה סיבוב איטי של תשעים מעלות על הקיר. יפה, אריש, מושלם, משועמם. בו בזמן הוא גם משועשע. באורח פלא הוא גם מקסים.

כחול-סגול

הציור של גבי קלזנר - 195 X 195 סנטימטר, אקריליק ואבקת צבע על בר, גוני סגול-כחול ומראה של מופשט גיאומטרי מרצד - הוא ציור יפה, גם כשהוא לעצמו, ללא שום אקרובטיקה מסביבו. אבל יפה וחכם ככל שהוא, הציור האחר שבתערוכה הוא רק קצה הקרחון. הקרחון עצמו הוא האופן שבו גבי קלזנר, הצייר הלולייני, מציג את הציור, רוקד סביבו, מחייך אליו, מחייך גם אלינו, קורץ, מרצין בחזרה ומגיש לפנינו תערוכה של ציור אחר כנקודת פתיחה לדיבור על ציור בכלל.

הביקורת המלאה כולל צילום עבודה בדף הבא

מתוך סרט וידיאו של גבי קלזמר. איך נראה אמן בפעולה?

אילת זהר ממלאת את גלריה פאר בריח ובצבעי תפוזים, אבל דווקא גבי קלזמר, שמציג ת האמן כביצועיסט, ומיכל בקי, שמציירת דימויים אפורים, מצליחים להניע ולהרטיט

גול

בה שונים, משהו בדומה לארומה של שוק. הייתי זקוקה לכתם כתום ומ רוכזו של אנרגיה על הרף הזה, לפני המעבר למיכל בקי.

מה"איך עושים ציור" או "איך נראה אמן בפעולה", בסופו של דבר, מתוך ההנמכה והריקון, שבנוצר הקסם של מעשה האמנות, כמו דבר מה שאין לו הסבר.

ברוך למטה, מהקומה השנייה של הגלריה החוצה, עוברים שוב ליד הציור הכחול-סגול. שוב הוא עושה סיבוב איטי של תשעים מעלות על הקיר. יפה, אדיש, מושלם, משועמם. בו בזמן הוא גם משועשע. כאורח פלא הוא גם מקסים.

טימטר, אקריליק ואבקות צבע ט גיאומטרי מרצד - הוא ציור וטיקה מסביבו. אבל יפה וחכם רק קצה הקרחון. הקרחון עצמו, מציג את הציור, רוקד סביבו, ובחורה ומגיש לפנינו תערוכה ציור בכלל.

שנכנס לגלריה מפעיל חישן מעלות על הקיר. כרי לאפשר ברשות קטנות שבמשך הזמן, משהו לא מתוכנן מראש, אבל פתיחת התערוכה מסומנת על של הציור. הציור נראה כמו מור כולת ניו יורק, הוא מתחכך עם ילה שסביבו הוא מתפקד היטב קני, ראוי, יפה וחכם, עד שהוא

לומר עושה ציור ובו בזמן מת- קום אחד מוקרן הציור שתלוי למלוא רוחב הקיר, מוקרן סרט ראשו תרבוש אדום, מצייר את ים. מבחינת הטכניקה זה נראה אחר כך עובר על הבד לרוחבו על הפעולה הזאת כמה פעמים ד הסופי, והסרט מראה גם את גוספים, כולם עשויים באותה

על מופרד? הסרטון הוא גם דיי ולרגע הוא נראה ממש כקטע של צ'רלי צ'פלין מעל, אבל הוא קציה של הציור ודה מיסטיפיי ההריסות, בנייה מחודשת שלו. ז האמוק תפור בד שעליו כתוב ד מזכיר מספר הכתוב על מדוי אומצת של הצייר לעבודת פרך ל שפת הציור למרכיביה הבסי טה הבינארית הפוכים למשל בנה קלומר, המינימום הנדרש יור מתח.

ד והיפוכו. הצייר אינו אלא גיי יר מגוחך עם תרבוש על הראש יהיה תלוי בגלריה, פועל ציור מפורקים מכל מימד של הילה ז כפטנט, לא יותר. הפלא הוא מת, למרות הסרת המסתורין

אפור

התערוכה של מיכל בקי, שאצרה נורית דוד, היא בייחוד אפורה. אפור כמין לא צבע, או הכי פחות צבע. זה הדבר האקוויבלנטי לציור שלה, ציור על נייר שנדמה הכי נטו שציור יכול להיות, ציור אנפלאגר, מנותק מכל חיבור לחשמל, מוותר על אפקטים ופעולות פירוטכניקה, ציור במובן הטאהור ביותר של המלה. מפליא לראות ציור כזה, מפליא להיתקל בתע רוכה כמו זו של מיכל בקי בסדנאות האמנים. העוד עושים היום ציור כזה, מנקודת מוצא כזאת, בתום ובכוונה שכאלה?

עשרות ניירות, קטנים ברובם, אפורים, עם שניים-שלושה ניירות גרר לים וצבעוניים יותר שנוכחותם החריגה מרגישה עוד יותר את הגוון האפור הכללי. במרכז כל נייר דימוי אחר בלבד, בדרך כלל דמות כלשהי, בדרך כלל ילדה, או דימוי שמאזכר איכשהו ילדות (קרקס, אגדה, אמא דובנה). ישנה דמות אחת שחוזרת: ילדה עם זנב סוס מצחיק שצומח לה מאמצע הק רקפת והופך לפעמים לצמה. הילדה הזאת נעה בין מצבי לוליינות קרקסיים לבין מצב של גולם או עובר כשהיא מכונסת בעצמה, מתחת לשמיכה. הער לם שלה פרטי לגמרי אבל גם ארכיטיפי, הילדה היא גם זו שמכוננת את עולם האגדה-פנטזיה של הציורים והיא גם זאת שמצוירת בהם, פעם היא הולכת על קביים של קרקס ופעם היא שקועה עמוק בעריסה, פעם היא זאת שקופצת על חבל ומיד אחר כך היא מכוסה, עטופה, עורגת למצב רחמי.

מעבר לתחושה של צליל מדויק, נקי ונטול זיופים העובר מהציורים של מיכל בקי, הם מצטיירים כמו כלי שבאמצעותו מספרים סיפורים, סיפורים של לפני השינה, של נדודי שינה, סיפורים שסיפרו לך בילדות וכאלה שאת מספרת לילדיך, סיפורים בעלי תוקף אישי לחלוטין ואוניברסלי לחלוטין. בנטיבות אלה הציור נדמה כמו עניין גופני, והמכחול של בקי אכן נדמה כמו המשך של היר במובן של חוסר היכולת להפריד בין התכנים לבין אופן העשייה, בין הדמות שמאחורי המכחול לבין הרמויות המצוירות, בין בר ראת העולם לבין מי שהיא מושא העולם הברוי-מדומיין הזה. השאלות הבערות העולות ביחס לציור מחזירות אותי לגבי קלזמר: כמובן, המבט שלו על ציור מרוחק ואנליטי יותר, אבל הדבר שהופך את שתי התערוכות, בגבעון ובסדנאות האמנים, לכה מרטיטות, מניעות ומעוררות הוא הקסם שהן מייצרות, שבסופו של דבר אין לו הסבר. אתה זמר, אני זמרת ברים אדומה, הוא פועל תורכי, לולייני של ציור, והיא רקדנית קרקס. בסופו של סרטון הווידיאו של קלזמר המצלמה נחה סוף סוף מהריצה התזונית שלה אחרי גבו של הצייר והמסך מתמלא בפניו של הצייר: זיפי זקן, חיור, רציני ני ומישר מבט. אל עצמו, אלינו, ולמצלמה. ככה נראים הלולייני ורקדנית הקרקס (בלי זיפי הזקן) עם תום המופע. מסך. קאט.

כתום

אילת זהר מילאה את פאר, הגלריה של המדרשה, בתפוזים - כתומים, כיודע - וישנו גם אקווריום עם דגי זהב שמשלימים את המראה הכתום. בפינה אחת של הגלריה בוקע מתוך חבית סרטון וידיאו המתאר מיון תפוזים כידיהן של נשים, ובמקומות אחרים בגלריה מוקרנים דימויים שנוצרו על ידי צלליות ידיים. למיצב שלה קוראת אילת זהר "אפפלסין" (Apfelsine), שהוא שמו הגרמני של התפוז: "תפוח סין". התפוז, שמקורו בדרום-מזרח אסיה (למרבית הפלא, מנקודת מבט ישראלוצנטרית), משמש אותה לבריקת יחסי הגומלין בין תרבויות והיחסיות של תפיסת "האחר".

במרכז הגלריה מוקרן על פני שלושה מסכי וידיאו סרטון אחר המשלב קטעים מתוך כוריאוגרפיות הוליוודיות ומסדרים צבאיים, כל זה על רקע סאונד המורכב מתיפוף ושירה, מאה מטרונומים המתקתקים יחד וכו'. הסך הכל מדבר על ארגון וכאוס, על הינרוסם של בני אדם ועל היופי הפי-שיסטי שיש בסדר כפייתי לעומת סוג היופי שבבלגן. הגלריה עצמה שואבת את הצופה בריח תפוזים חריף, בצבע הכתום, בתערוכת של דיי-מויים וקולות, בגירוי רב שכבתי ורב חושי לרעיונות שונים וכיווני מחש-

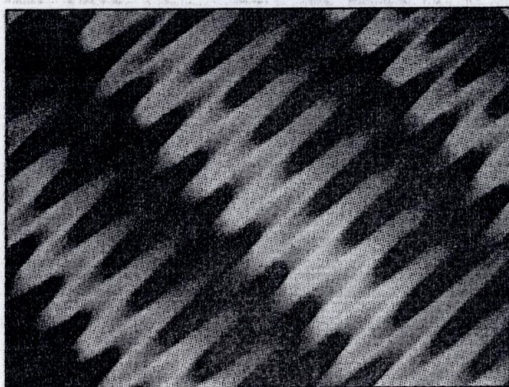
עבודה של מיכל בקי. עוד עושים ציורים כאלה?

גבי קלזמר, נלריה נבעון
אילת זהר, נלריה פאר
מיכל בקי, סדנאות האמנים בתל אביב

Ruty_d@ha-ir.net

כאן זינקאר, "הציר" 29.3.01

מקצף גל

גבי קלזמר, ציור בתנועה, מתוך "אפס אחד"

ל מרשים של תערוכות עכשוויות, מרתקות ומגוונות מציף את תל אביב – באיכות וכמות שהיו מביאות כבוד לכל עיר מערב-אירופאית. יש לקוות שאין זו שירת הכרבור, פרפור אחרון, ושהאמנות הישראלית תחלחל ותשפיע מפנים, תלבה את השאיפה האנושית הבסיסית ליופי ושינוי.

הפנינה שבכתר היא ללא ספק תערוכתו של גבי קלזמר, "אפס אחד", בגלריה גבעון – תערוך כה מהודקת של אמן בשל, מדויקת כמכונה, במבט ניות של רגש ושכל, תערוכה שהיא נטיף של יופי צרוף. זו תערוכה של ציור אחד בלבד, ציור פער לה, שהפעולה הגלומה בו, אצורה וקפוצה, חרגה מגבולות הציור היחיד אל חללי הגלריה והיא סוד פת את המבקר הפאסיווי אל תוכה.

כאשר חודדים אל חלל התצוגה התחתון חולפים מבעד לחיישן נסתר המפעיל מנוע שבצדו השני של הקיר ועליו תלוי הציור הבודד – הציור עצמו ממשיך את אותה מכניות-רוחנית של ציר ריו הקודמים של קלזמר, כשאל הקרינה הקרחונית שרשטה מהתנועה הקווית או המעוגלת, חודרת צבעוניות יפהפייה המחממת את היצירות, שהן כלהבות המופקות משריפת יסודות כימיים שונים, שודות שודות המיטשטשות זו אל זו בגליות מחוזר רית – ולפתע מסובב המנוע המוצפן את הציור בזווית של 90 מעלות בהפרשים של 11 שניות, כשבכל סיבוב מתגלה הציור באור אחר. כדי לייצב את הבד בזווית המדויקת, חיבר כלד

הגדולים, מלמעלה למטה, ואז שוב משיחת פסי צבע, ושוב מריחתם במטוטלת לקבלת אותו טשטוש נחשק – וכך בהנף יד מקסים ומדויק, כמו נס, הוא בורא עוד ועוד בדים בעלי נשמה צבער ניה משתנה. ברגע כלשהו בתהליך הזה הוא נעצר לרגע לשתות קפה ופניו הקרובות לעדשה בוחנות אותנו הצופים בעין מחמירה חשדנית ומשועשעת. אחר-כך מתחדש תהליך הבריאה בהילוך המהיר. ממול להקרנה על הקיר מונח על מדף קטן ראי אלכסוני המשקף את המוקרן באיכות מופשטת כמעט, הזויה יותר. בתבונה פעלו האמן והגלריה כשתלו ציור אחד בלבד, אותו גורם ראשוני המניע את שרשרת ההתרחשויות, וכך נותרים כל אותם ציורים שנוצרו ונעלמו כבמטה קסם ברמיון הצר פה כאפשרויות אינסופיות שיתממשו בעתיד. זו תערוכה הנוגעת ברגע החומק ומצליחה לעכב אותו לזמן מה.

מר מברשת לכל אחת מפיותיו מאחור, ותנועתן הסיבובית המצטברת על פני לובן הקיר רושמת מעגל שבו יושב ריבוע הציור, ריבוע בחוך מעגל. יש בתוך ריק.

בחלל העליון, ממש מעל הציור שבחלל התחתון, מוקרן באפלולית תצלומו, ובהקרנה נהפך הציור ליישות נוזלה של אור צבעוני, מתעתע ונהיד. כאשר נכנס מבקר לחלל התחתון הוא מופיע בהקרנה בין המצלמה לציור, כשראשו משייט על תנודות הציור.

בחלל הבא, המופרד בוילון שחור, מוקרן סרט בהילוך מהיר, ובו חושף לפנינו האמן החבוש בתרבוש כקוסם, שוב ושוב את סוד היצירה, את משיחת פסי הצבע השונים האנכיים על הבריס

ב"סדנאות האמנים" מוצגת תערוכה של מיכל בקי, שאצרה נורית דוד. סדרות סדרות שמוטיוויים תוכניים זהים חולפים לאורכן. עבודות דקות מאוד בחומריותן. מרדירות של אפורים אירופים עשירים היא בוראת אורירה שלמה מקיפה ואינגמטית. מוטיב האמהות, הכרוך בהשגחה ובראגה, עבר כאן תהליך של העצמה עד להשגחה פראנואידי, ודמויים של אסונות, ועד למצב שנוצר בו מיוזג בין התום הילדותי המוגן עם אפשרויות הרוע לכלל מקשה ציורית אחת, אישית מאוד. בקי, כמעט כמו פיליפ רנצר, שואבת מעולם סיפורי הילדים, באותו עיוות הומוריסטי נבון של האגדות, ומזיכרונותיה כילדה, כאשה, כאמנית. היא יוצרת עולם משלה החג סביב עוללה האמיתי או הדמיוני וסביב עצמה, בתהליכים של הוספה, מריחה ואז מחיקה, שריטה, גריעה, שגם הם חלק אינטגרלי של היצירה. מוטיב ההתנתקות, המגנה מפני העולם החיצוני, מגיע לשיאו ביצירה יפה פיה, אשר בה מטביעה בקי שמיכת טלאים על נייד נרחב כשמתוך המרקם השופע והפשוט כל כך מציף ראש וצלו והוא כמעט פיסולי, ומבטו מנותק מהסובב. הסדרה היבשה, שבה משרבטת בקי בטוש שחור קטעי נוף צחיחים או התרחשויות בתצריב יבש: דמויות גברים מרוסקות מעבר למחסומי אבנים וצמיגים בוערים. כך חודרת המציאות החייצונית אל החרדה הקיומית של האשה, האם, האמנית. דוביאבא ודוביבן מחליקים על הקרח ברישום צבע נפלא של אפורים מושלגים כשעליהם סוגרות כפות תמרים כחופה בגוונים חומים – כאגדה אירר פית הנמסה בחום שרבי מזרח תיכוני.

יסטית? (ב) / מנדל פיקאז'

ת הגבוהים אל הריאליה החסידית

שהתנגדו לה בחריפות רבה, כמו ר' יוסף יצחק האדמו"ר מליובאוויץ' ור' חיים אלעזר שפירא, האדמו"ר ממונקאץ' ועוד רבים אחרים? אפשר להבין את להיטותם, של חוקרי הזרמים המיסטיים לספה אל מחוזות מחקרם את מרתביה ההיסטוריים-דעיוניים העצומים של החסידות – התנועה הגדולה שכבשה לבבות רבים מאוד בקהילות ישראל במזרח-אירופה והטביעה את חותמה צמוק צמוק על מרקמי החיים היהודיים בשלוש יבשות. אמת, זיקתם של מחוללי החסידות וממשיכיהם אל הקבלה והמיסטיקה היא

רנו בלבנו, אני והרבים הצדיקים שליט"א (...). כבש עצה איך ובמה לקדם פני הרעה ולעצור יד הזרם הנורא אשר יורום כרוח אל ארבע פינות יגנו" (מקאטוביץ עד ירושלים) – אגודת ראל בתמונות ובמסמכים, תל-אביב תשי"ד, 35).

תהליך הפוליטיזציה ברעיונותיה הקלסיים של חסידות, כמו העלאת הניצוצות ותורת ירית דיק, הגיע לשיאו עם הקמת "אגודת ישראל" אגפיה, כמו "פרעלי אגודת ישראל", "בנות ודת ישראל", רשת החינוך, עיתונות, פעילות